

Asia: VN/28198/2020

Lausuntopyyntö tuontipolttoaineiden velvoitevarastointia koskevasta HE- ja VNA-luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Laki- ja asetusesitysten taustasta ja tavoitteista

Tuontipolttoaineiden velvoitevarastointia koskeva lainsäätö on tehty aikana, jolloin Suomen energia- ja kaasumarkkinat olivat toisenlaisia. 1990-luvun alussa öljyllä, hiilellä ja maakaasulla oli huomattavasti suurempi rooli (osuus energiankulutuksesta noin 60 %, nyt alle 40 %) ja maakaasua saatiin vain yhdestä suunnasta yhden kaasuputken välityksellä.

Sittemmin maakaasun hankinta on monipuolistunut uusien tuontiyhteyksien myötä, joista merkittävimmät ovat vuoden 2019 lopulla valmistunut Balticconnector-kaasuputki sekä nesteytetyn maakaasun tuontiterminaalit Porissa (2016), Torniossa (2018) ja Haminassa (2021).

Balticconnector-kaasuputki mahdollisti Suomen kaasumarkkinoiden avaamisen kilpailulle vuoden 2020 alussa. Kaasumarkkinoiden avaaminen muutti markkinamallia ja toimijoiden rooleja. Maakaasun varastointivelvoitetta koskeva nykysääntely ei tunnista kaikkia uusia markkinaroleja, ja on siten vanhentunut maakaasun osalta. Nykysääntely asettaa myös samassa markkinaroolissa toimivat osapuolet eriarvoiseen asemaan, mikä vääristää kilpailua.

Suomen Kaasuyhdistys pitää tärkeänä, että maakaasun varastointivelvoitetta koskeva sääntely mukautetaan uuteen tilanteeseen. Velvoitevarastointikäytännön on oltava paitsi toimiva ja selkeä myös tasapuolinen kaikille markkinaosapuolille, joita se koskee.

Kommentteja lakiluonnoksen yksityiskohtiin

10 § määrittellään varastointivelvolliset. Terminä ja määrittelyn pohjana käytetään nykyisen velvoitevarastointilain mukaista maakaasulaitosta. Termi ei ole muussa käytössä ja on mielestämme vanhentunut. Termin säilyttämiselle on lakitekniset perustelut, mutta toimijoiden näkökulmasta selkeämmät termit olisi löytynyt uuden markkinan mukaisista markkinaroolleista, joista pidetään ajantasaista rekisteriä.

11 § määrittellään varastointivelvoitteen määrä. Pykälä on nyt selkeämpi, kun velvoite määrittellään energiasäällön mukaan. Varastointivelvoite määräytyy edellisen kalenterivuoden tietojen perusteella. Mielestämme velvoitteen määrää olisi mahdollista tarkastella ja muuttaa tiheämmin hyödyntämällä maakaasukaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelua (kaasudatahub). Näin velvoitteet ja kustannukset vastaisivat kilpailluilla markkinoilla tapahtuvia muutoksia.

19 § mukaan Huoltovarmuuskeskus voisi hakemuksesta päättää, että maakaasulaitos voi korvata varastointivelvoitteensa osittain tai kokonaan vastaavan huoltovarmuuden turvaavalla järjestelyllä. Muutos parantaa mahdollisuuksia toteuttaa varastointivelvoite kustannustehokkaammin, kuten lakiluonnoksen perusteluissakin todetaan.

Lopuksi

Alussa todettu energiamarkkinoiden muutos jatkuu ja kiihtyy tulevina vuosina. Fossiilisten tuontipolttoaineiden osuus tulee yhä pienenemään, ja energian tuotanto-, varastointi-, siirto- ja käyttötavat tulevat muuttumaan merkittäväällä tavalla.

Muutoksilla tulee olemaan iso vaikutus energian huoltovarmuuteen ja sen varmistamiseen. Suomen Kaasuyhdistys pitää tervetulleena Huoltovarmuuskeskuksen Energia2030 -ohjelmaa, jossa näihin haasteisiin pyritään vastaamaan. Ohjelman yhdeksi projektiksi on valittu ”Velvoitevarastoinnin uudistamistarpeet”. Suomen Kaasuyhdistyksen mielestä tämä työ tulee aloittaa välittömästi. Työssä tulee arvioida uuteen energijärjestelmään peilaten, mikä rooli tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnilla on ylipäätänsä, ja kuinka laajasti ja millä tavalla asia tulisi toteuttaa.

Kauppinen Hannu
Suomen Kaasuyhdistys ry